

Durmuş Hocaoğlu

Yerli Etnikçilik ve Muhâcir Etnikçilik

Yeniçağ, “Analiz”, 12 Mayıs 2006, Cuma., s.08
“Analiz” Sıra No: 392; 2006-054; Mayıs-05

YENİCAĞ

1960’ı yıllar, şu üç bakımdan yeni bir devrin başlangıcı sayılabilir: İnternet’in ortaya çıkışı, Küreselleşme kavramının kullanılmasına muvâzi olarak Modern Kolonyalizm’in başlaması ve Milliyetçiliğin yeni bir yükselme çağına girişi. Bunun akabinde 1980’li yıllardan, hassaten Soğuk Savaş’ın hitâma erdiği tarih olan 1980’in sonundan itibaren ise, bunların her üçünde şiddetli bir ivmelenme görülmektedir. Ancak, dikkatleri çeken bir başka gelişme de, Milliyetçiliğe paralel olarak, “alt-milliyetçilik” (sub-nationalism) olarak da anılan Etnikçilik’te görülen grafik büyümesi olmuştur. İnternet başlangıçta bir fantazi idi, ama kısa sürede evlere kadar girdi ve telefon gibi, günlük hayatın ayrılmaz bir parçası hâlini almakta gecikmedi; Küreselleşme, 1947’de resmen sona erdirildiği ilân edilen Kolonyalizm’in başka adlı ve daha dehşetli bir versiyonu olarak ortaya çıkmıştı, Milliyetçilik ise yeni bir yükseliş dalgası ile herkesi şaşırtıyordu. Ancak, bunun kadar şaşırtıcı olan ise, anakronikleşmiş olduğu gerekçesiyle, tarihe gömüleceği varsayılan etnisitenin, etnik bilincin, bir tür dirilme göstermesi olmuştur. Burada “varsayma”, bilhassa, Aydınlanma’nın düz bir çizgi üzerinde ilerlediğini kabûl ettiği tarih anlayışına yaslanan Modernist görüşün, adetâ apriorisi idi: İnsanlık tarihi geliştikçe, “geride” kalan milliyetçilik ve etnikçilik, kendiliğinden zevâl bulacak ve en fazlasından, bir nostalji hâline dönüşecekti.

Lâkin, hiç de öyle olmadı; bu, bir aykırılık idi: Masa başı üretilen apriorik teorilere, hayatın aposteriorik bir responsu olarak zuhur eden bir aykırılık.

Ernst Gellner, bu aykırı gelişmeyi şöyle anlatır [*Milliyetçiliğe Bakmak* (Encounters with Nationalism, 1994)., İletişim Yay., İstanbul, 1998., s.61-63]:

İşte; Klasik Marksizmin, klasik liberal teorinin ve büyük ölçüde de modern sosyoloji teorisinin paylaştığı, önemli ve giderek daha ikna edici hale gelen varsayım: endüstriyel toplumun iş koşulları, kültürel farklılıkları yaşatan ve barındıran sosyal yapıları çözmektedir. Kültürel farklılıklar, endüstriyel üretimin buldozeri tarafından dümdüz edilecektir. Etnisite, birbiriyle çakışan ve birbirini harekete geçiren kültürel farklılıklardan ibarettir; kendisini görünür kılan ve özünü teşkil eden bu farklılıklar silindikçe o da kuruyup gidecektir.

Böylece, kendisini karşı konulmaz biçimde bize dayatan mantık şöyle özetlenebilir:

1. Endüstriyel toplumsal örgütlenme, toplumsal yapıları erozyona uğratmaktadır.
2. Kültürel farklılıkların kökeninde, yapısal ayrışmalar yatar ve kültürel fark yine bu ayrışmalarla idame edilir.
3. ‘Etnisiteyi’ oluşturan da, yukarıdan dayatılan ve karşılıklı olarak birbirini harekete geçiren kültürel farklılıklardır. Öyle ki, bu farklılıklar, onlara sahip olan bizlerin kültürümüzü ayırt etmemizi ve başka farklılıklara sahip olanlara, yani rakip kültürlerle karşı olmamızı sağlar.

Sonuç

4. Yapının erozyona uğramasının anlamı, kültürel ayrışmanın yitirilmesidir. Bu da, etnik kimliğin kaybolması anlamına gelir. Kısaca, etnisite politik önemini yitirmek zorundadır.

Bir başka ifadeyle, milliyetçiliğin solup gitmesi kaçınılmazdı. Daha da basit terimlerle, ne kadar çok endüstrileşme, o kadar az milliyetçilik.

Bana, ilk üç varsayımın doğruluğuyla ilgili anlaşılır bir şüphe duyulabilirmiş gibi gelmiyor. Ve bunları izleyen sonuç önermesini reddetmek de aynı ölçüde güç.

Birçok büyük düşünürün, bu sonuç önermesinin doğruluğunu kabul etmeleri ya da bunu sessizce varsaymaları şaşırtıcı değil. Dahası, sonuç önermesi, gerçeğin önemli unsurlarını taşımaya devam ediyor.

Bununla beraber — ki esas problemimiz de bu — 4 numaralı önerme, ondokuzuncu ve yirminci yüzyılların politik gerçekliklerini yansıtmıyor. Milliyetçilik, gerçekten de büyüdü ve önem kazandı; her yerde eşit biçimde, hiçbir engelle karşılaşmaksızın ya da ara sıra yenilgiye uğramaksızın değil, ama her seferinde büyüyen bir şiddetle.”

Aslında yepyeni olan sâdece İnternet di; ne Küreselleşme, ne millî bilinç ve milliyetçilik ve ne de, onlar kadar olmamakla berâber, etnik bilinç ve etnikçilik. Başka hiçbir yere gitmeden, sâdece iki örnek dahi isbâta yetebilir ki Milliyetçilik, hem de manifeşte edilmiş olarak, en az yüz yıldan önce dahi artan şiddetle soluk alıp vermekteydi; Hegel’in XIX. asrın iptidâsında, henüz milliyetçilik kavramının îcadından önce, en radikal bir milliyetçi olarak, Tarihin Sonu’nu German kavmine bahşetmesi; Engels’in, tâ 1853’de, Türkiye’nin, Türk milliyetçiliğine bağlı toplu bir kitleden oluşmakta olduğunu açık bir dil ile ifade etmesi [K. Marx, F. Engels., *Doğu Sorunu (Türkiye)*., Sol Yay., Mart 1977., s.18); 1839’da, henüz altmışüç yaşını idrâk etmiş olan Amerika’da John O’Sullivan’ın, Amerika’nın omuzlarına dünya tarihinin sorumluluğunun Tarih tarafından yüklendiğini ilan eden “Manifest Destiny”yi neşretmesi [“The Great Nation of Futurity”., *The United States Democratic Review*., Volume 6, Issue 23, Nov. 1839., pp. 426-430] gibi. Buna, 1892’de, yâni ancak yüzonaltı yaşındaki Amerika’da oluşmuştan da öte tarihini dahi yaratmış bulunan Amerikan milliyetçiliğinin gelişmesi üzerine Edward Bellamy tarafından yazılan “Progress of Nationalism in the United States”i de ekleyebilir [*The North American Review*., Vol. 154, Iss. 427., June 1892., pp.742-753] ve bu listeyi kabartabiliriz.

Kezâ etnik bilinç ve etnikçilik de öyle; milliyetçilik kadar olmasa da; onda da bir yükselme gözlemlendi, gözlemlenmeye devam da ediliyor ve burada dikkat çekici olan bir husus da, yerli etnikçilik yanında muhâcir etnikçilikte ortaya çıkan yeni durum.

